



Socialstyrelsen  
Edisonsvej 18, 1.  
5000 Odense C

Gammeltorv 22  
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12  
Fax +45 33 13 07 17

[www.ombudsmanden.dk](http://www.ombudsmanden.dk)  
[post@ombudsmanden.dk](mailto:post@ombudsmanden.dk)

Personlig henvendelse: 10-14  
Telefonisk henvendelse:  
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

## Anvendelse af magt og greb i sociale tilbud

11-11-2016

1. Jeg har afsluttet min behandling af en sag, som angår dødsfald på et bo-fællesskab den [dato] 2015. Jeg vedlægger en kopi af et brev, som jeg i dag har sendt til X Kommune om sagen.

Dok.nr. 15/03105-29/MVE  
Bedes oplyst ved henvendelse

Som det fremgår, skete dødsfaldet under eller i forlængelse af en magtanvendelse i form af fastholdelse.

+ bilag

Sagen kan efter min opfattelse give anledning til overvejelser om, hvorvidt de myndigheder, der driver sociale tilbud, er forpligtede til at sikre, at der på bosteder i relevant omfang udarbejdes generelle retningslinjer for magtanvendelse – herunder om, hvordan en magtanvendelse skal håndteres efterfølgende (kontakt til pårørende, politi, øvrigt personale, øvrige beboere, opfølgning mv.).

Jeg kan oplyse, at jeg under mine tilsynsbesøg på sociale tilbud ofte har anbefalet, at bostedet udarbejder sådanne retningslinjer. Det gælder også på tilbud, hvor anvendelse af magt sker meget sjældent.

Jeg har – som det også fremgår af mit brev til kommunen i den konkrete sag – henstillet, at kommunen overvejer at sikre, at det pågældende botilbud udarbejder retningslinjer for magtanvendelse, så personalet er orienteret om, hvornår og hvordan magtanvendelse kan foregå og håndteres efterfølgende.

Derudover kan sagen efter min opfattelse give anledning til overvejelser om, hvorvidt de pågældende myndigheder er forpligtede at sikre, at personalet på sociale tilbud modtager tilstrækkelig uddannelse i anvendelse af magt, således at de i nødvendigt omfang og på forsvarlig måde kan håndtere situationer, der kræver sådan uddannelse, samt at personalet bliver holdt passende opdateret i denne uddannelse.

2. Der er ikke i serviceloven eller i den tilhørende bekendtgørelse (om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven) fastsat retlige krav til uddannelse

af personalet i brug af magt, og spørgsmålet er heller ikke omtalt i den tilhørende vejledning. Mig bekendt har heller ikke Socialstyrelsen, Ankestyrelsen eller Social- og Indenrigsministeriet afgivet udtalelser herom.

Efter lov om socialtilsyn vurderes tilbuddenes kvalitet inden for flere temaer, hvoraf kompetencer er ét tema.

Socialtilsynet fører et driftsorienteret tilsyn for at sikre, at tilbuddene (fortsat) har den fornødne kvalitet. Socialtilsynet skal som led i det driftsorienterede tilsyn både føre kontrol med forholdene i tilbuddet og indgå i dialog med tilbuddet, som skal bidrage til at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbuddet.

Det fremgår af vejledning nr. 9300 af 30. april 2015 om socialtilsyn, at bl.a. tilbuddets ledelses formelle pædagogiske og ledelsesmæssige kompetencer samt det forhold, at tilbuddet har ingen eller få ansatte med formel, relevant uddannelse, er forhold, der f.eks. kan begrunde et mere intensivt tilsyn.

Uddannelsesniveau mv. kan således indgå i socialtilsynets vurdering af botilbud.

**3.** Torturkonventionen (bekendtgørelse nr. 88 af 23. oktober 1987 af konvention af 10. december 1984 mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf) indeholder i artikel 10, stk. 1, følgende bestemmelse:

”1. Enhver deltagende stat skal sikre, at undervisning og oplysning vedrørende forbudet mod tortur indgår i undervisning og træning af civilt eller militært retshåndhævelsespersonale, lægeligt personale, offentligt ansatte og andre personer, som måtte være involveret i forvaring, forhør eller behandling af enhver person, som er underkastet enhver form for anholdelse, tilbageholdelse eller fængsling.”

Den Europæiske Komité vedrørende Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf (CPT) har opstillet standarder vedrørende forskellige institutionstyper.

Der er ikke specifikke CPT-standarder vedrørende sociale botilbud, men der findes en række standarder vedrørende psykiatriske institutioner, som måske kunne danne udgangspunkt ved vurderingen af forhold på sociale botilbud. De situationer, som personalet står i, synes således ikke meget forskellig i de to institutionstyper.

CPT-standarderne (senest revideret i 2015) indeholder under pkt. III, Psykiatriske institutioner, bl.a. følgende:

### **"E. Means of restraint**

**47.** In any psychiatric establishment, the restraint of agitated and/or violent patients may on occasion be necessary. This is an area of particular concern to the CPT, given the potential for abuse and ill-treatment. The restraint of patients should be the subject of a clearly-defined policy. That policy should make clear that initial attempts to restrain agitated or violent patients should, as far as possible, be non-physical (e.g. verbal instruction) and that where physical restraint is necessary, it should in principle be limited to manual control.

Staff in psychiatric establishments should receive training in both non-physical and manual control techniques vis-à-vis agitated or violent patients. The possession of such skills will enable staff to choose the most appropriate response when confronted by difficult situations, thereby significantly reducing the risk of injuries to patients and staff.

...

### **How restraint should be used**

...

**49.** Restraining an agitated or violent patient properly is no easy task for staff. Not only is training essential but refresher courses need to be organised at regular intervals. Such training should not only focus on instructing health-care staff how to apply means of restraint but, equally importantly, should ensure that they understand the impact the use of restraint may have on a patient and that they know how to care for a restrained patient.

....

### **The adoption of a comprehensive restraint policy**

**51.** Every psychiatric establishment should have a comprehensive, carefully developed, policy on restraint. The involvement and support of both staff and management in elaborating the policy is essential. Such a policy should make clear which means of restraint may be used, under what circumstances they may be applied, the practical means of their application, the supervision required and the action to be taken once the measure is terminated.

The policy should also contain sections on other important issues such as: staff training; complaints policy; internal and external reporting mechanisms; and debriefing. In the CPT's opinion, such a comprehensive policy is not only a major support for staff, but is also helpful in ensuring that

patients and their guardians or proxies understand the rationale behind a measure of restraint that may be imposed.”

**4.** CPT-standarderne anbefaler således både udarbejdelse af retningslinjer for magtanvendelse og løbende uddannelse af personalet.

Jeg har tidligere under behandlingen af en sag på kriminalforsorgens område udtalt, at jeg går ud fra, at personalet i kriminalforsorgens pensioner – uanset deres uddannelsesmæssige baggrund – løbende modtager tilstrækkelig instruktion i konflikthåndtering og magtanvendelse, således at de i nødvendigt omfang og på forsvarlig måde kan håndtere situationer, der kræver en sådan instruktion.

Se herom min udtalelse af 15. april 2016 i min sag nr. 2016-18, som er offentliggjort på min hjemmeside. Jeg bemærker i tilknytning hertil, at jeg er bekendt med, at der både for politiet og kriminalforsorgens personale foreligger et katalog over tilladte greb.

Jeg kan tilføje, at jeg efter aftale med Direktoratet for Kriminalforsorgen og Justitsministeriet modtager indberetning om alle sager om dødsfald og selvmordsforsøg mv. i kriminalforsorgens institutioner og politiets detentioner og venterum. Behandlingen af disse sager har – sammen med ombudsmandens tilsynsvirksomhed – givet mig kendskab til betydningen af, at myndighedernes personale er bekendt med de risici, der er forbundet med forskellige fremgangsmåder og greb.

**5.** Jeg orienterer styrelsen om de overvejelser, som jeg har gjort mig i anledning af den konkrete sag, således at styrelsen får mulighed for at overveje begge elementer i mine overvejelser – dels spørgsmålet om retningslinjer for anvendelse af magt, dels spørgsmålet om uddannelse af personale i anvendelse af magt.

Om *retningslinjer* kan spørgsmålet rejses, om man fra statslig side bør medvirke til at sikre, at relevante bosteder har retningslinjer for brug af magt – også retningslinjer for den efterfølgende håndtering, f.eks. kontakt til pårørende, politi, øvrigt personale, øvrige beboere, opfølgning mv.

Om *uddannelse* går mine overvejelser som anført bredere på, om myndighederne har pligt til at sikre, at personalet på sociale tilbud modtager tilstrækkelig uddannelse i anvendelse af magt. Spørgsmålet er i den forbindelse, om det vil være hensigtsmæssigt for Socialstyrelsen at iværksætte nærmere initiativer.

Jeg beder venligst om at blive underrettet om resultatet af styrelsens overvejelser. Jeg drøfter gerne forinden de rejste spørgsmål med styrelsen, såfremt styrelsen måtte ønske det.

I alle tilfælde beder jeg om en status for styrelsens overvejelser inden tre måneder fra dette brev.

**6.** Jeg har ved kopi af dette brev – samt kopi af mit brev til X Kommune – orienteret Social- og Indenrigsministeriet om de nævnte overvejelser og de rejste spørgsmål.

Jeg har også sendt en kopi af dette brev til Tilsynet i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, Retsudvalget samt Social- og Indenrigsudvalget til orientering.

Jeg gør opmærksom på, at sagen (uden sagsfremstillingen) vil blive offentliggjort på hjemmesiden ombudsmanden.dk. Der vil også blive lagt en nyhed om sagen på hjemmesiden.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

**Kopi til orientering:**

Tilsynet efter grundlovens § 71, stk. 7  
Folketingets Retsudvalg  
Folketingets Social- og Indenrigsudvalg  
Social- og Indenrigsministeriet  
X Kommune